Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Alun G. Davies

Sefydliad Ysgol Gyfun Gymraeg Glantaf

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	✓ ☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno heb sylw i'r isod	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel briodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r pwysau ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. **Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol. Os mai'r ddadl yw bod triniaeth hafal a'r rheidrwydd i ymateb i anghenion yn y ddwy iaith yn ddealledig yn y bil drafft, yna mae angen datganiad di-amwys ac eglur ar ddechrau'r bil.**

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn. Heb fewnbwn ariannol i sicrhau capasiti ysgolion i ymdopi a'r cyfrifoldebau eang a phwysig newydd ni allwn warantu, ymhob ahos, fod buddiannau plant ag ADY yn cael eu diogelu.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno heb fod rhagor o ystyriaeth i'r isod	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu. **Gallai’r amser angenrheidiol i gydlynu asiantaethau fod yn ddefnydd amhriodol o arbenigedd ac amser y Cydlynydd gan eu bod ynghlwm a gwaith gweinyddol yn ystod y diwrnod gwaith yn hytrach na mewnbwn arbenigol i blant ag ADY. Mae hyn yn gofyn eto am gyllido canolog ar gyfer cymorth gweinyddol ategol ac arian i sicrhau diogelu amser di-gyswllt.**

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Anne Marie Roderick

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Gymraeg Bro Ogwr

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	✓ ☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	✓ ☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐

	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei

drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y

Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: D. Bryan James

Sefydliad (os yw'n berthnasol):
Cronfa Glyndŵr yr Ysgolion Cymraeg

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	x

		☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n egwyddor gwbl sylfaenol y dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Ni theimlwn fod sylw dyledus wedi'i roi i'r mater canolog hwn yn y Bil ei hun (o ran yr egwyddor o weithredu'n gyfartal drwy'r ddwy iaith) nac yn y dogfennau cefnogol (o ran yr anghenion datblygu o fewn y gweithlu).

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Dylai egwyddorion cyfreithiol y Mesur fod yn ystyriaeth

drosfwaol i’r ddeddfwriaeth arfaethedig.

Dylai'r broses gynllunio – ynghyd â phob cam arall yn y broses – fod ar gael yn gydradd drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg, yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu’r rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’n glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu’r rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cofier bod Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, yn ogystal â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau’r Plentyn (CCUHP) yn cwmpasu gofynion ieithyddol.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hyn o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Cymraeg hwyr ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y

Gymraeg os mai dyna yw dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i’r afael â’r anawsterau a’r gwendidau hyn.

Annealladwy, felly, yw datganiad yr Asesiad o’r Effaith ar y Gymraeg:

> *“Bydd y Bil drafft hwn yn sicrhau y cynllunnir yn well ar gyfer anghenion dysgwyr ag ADY, gan gynnwys y rheini sydd mewn addysg cyfrwng Cymraeg, ac y bodlonir eu hanghenion yn well, a hefyd bod darpariaeth i fodloni ystod ehangach o anghenion yn cael ei diogelu’n statudol.”*

O ran y Cod, mae’r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau’r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw’r safonau’n gyson o un Awdurdod i’r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach fyth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i’r Safonau.

Dylai’r Cod nodi gofynion mewn perthynas â’r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â’r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth

- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg – ar bapur, yn electronig neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol.

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae yna ddiffyg sylfaenol yn y Bil drafft. Mae wedi hepgor yn llwyr unrhyw sylw at natur ddwyieithog Cymru – does dim sôn o gwbl am yr hawl i wneud defnydd cyfartal o'r Gymraeg a'r Saesneg nac i gynnal prosesau'n ddwyieithog.

Byddai deddfu ym maes Anghenion Dysgu Ychwanegol heb gyfeirio at yr angen i gymryd i ystyriaeth anghenion a dewisiadau ieithyddol y plant/pobl ifanc dan sylw yn esgeulus ar y gorau, ac o bosib yn codi cwestiynau cyfreithiol pwysig.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Catherine Evans Lugg

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Y Castell

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	X
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Nac oes

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Catrin Devonald

Sefydliad:

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	x
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny’n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw. Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig. **Amser a chapasiti**: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu. **Iaith:** mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu. Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i’r afael â’r anawsterau a’r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae’r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau’r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw’r safonau’n gyson o un Awdurdod i’r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i’r Safonau.

Dylai’r Cod nodi gofynion mewn perthynas â’r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â’r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a’u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu’r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu’r plentyn/person ifanc a’i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai’n well gennych i’ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Dianne Evans (Pennaeth)
Cei Pryderi (CAAA)

Ysgol Gyfun Ddwyieithog Dyffryn Teifi

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	x
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	X
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno	☐

				nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw. Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig. **Amser a chapasiti**: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu. **Iaith:** mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu. Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno**	☐

				nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Delyth Davies

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Gyfun Gwyr

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	/ ☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny’n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Eirian H. Jones

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	x
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae’r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio’n isel iawn – ond eto ble mae’r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a’r llwyth gwaith i’r Cydlynydd ADY

Mae’r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau’r Cydlynydd yn y Cod drafft i’w groesawu, a chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i’r afael â’r anawsterau a’r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae’r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau’r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw’r safonau’n gyson o un Awdurdod i’r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i’r Safonau.

Dylai’r Cod nodi gofynion mewn perthynas â’r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â’r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a’u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu’r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu’r plentyn/person ifanc a’i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Geraint Phillips

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	X ☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno	☐

				nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw. Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig. **Amser a chapasiti**: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu. **Iaith:** mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu. Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno	☐

				nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i’r afael â’r anawsterau a’r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae’r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau’r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw’r safonau’n gyson o un Awdurdod i’r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i’r Safonau.

Dylai’r Cod nodi gofynion mewn perthynas â’r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â’r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a’u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu’r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu’r plentyn/person ifanc a’i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad	Eich enw:

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:
Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr		
	Ysgolion	√
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: √

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw:

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny’n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: X

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw:

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	x ☐

	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: x ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Madjid Hamdaoui

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25 A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant. Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor. Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon. Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol. Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae’r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio’n isel iawn – ond eto ble mae’r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a’r llwyth gwaith i’r Cydlynydd ADY

Mae’r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau’r Cydlynydd yn y Cod drafft i’w groesawu, a chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai’n well gennych i’ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Mair Potter

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Talgarreg

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	√
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a

chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Mrs Mair Williams

Sefydliad (os yw'n berthnasol): YGGG Llantrisant

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Marged Cartwright

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Gyfun Garth Olwg

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion X	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i’r afael â’r anawsterau a’r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae’r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau’r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw’r safonau’n gyson o un Awdurdod i’r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i’r Safonau.

Dylai’r Cod nodi gofynion mewn perthynas â’r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â’r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a’u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu’r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu’r plentyn/person ifanc a’i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i’r ymgynghoriad

Eich enw: Paul Thomas

Sefydliad (os yw’n berthnasol): Ysgol Morfa Rhianedd

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau’r ffurflen yn electronig a’i hanfon i’r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☒
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☒
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny’n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae’r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio’n isel iawn – ond eto ble mae’r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a’r llwyth gwaith i’r Cydlynydd ADY

Mae’r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau’r Cydlynydd yn y Cod drafft i’w groesawu, a chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Rhian Dafydd

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Gwynllyw

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	x ☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐

	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Rhian Dixon

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Gymraeg y Ffin

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae’r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio’n isel iawn – ond eto ble mae’r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a’r llwyth gwaith i’r Cydlynydd ADY

Mae’r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau’r Cydlynydd yn y Cod drafft i’w groesawu, a chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw. Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig. **Amser a chapasiti**: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu. **Iaith:** mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu. Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Rhys Richardson

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Ysgol Gyfun Gwynllyw

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny’n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae’r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio’n isel iawn – ond eto ble mae’r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a’r llwyth gwaith i’r Cydlynydd ADY

Mae’r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau’r Cydlynydd yn y Cod drafft i’w groesawu, a chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Sandra Phillips

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu’r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a’r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i’w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy’n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi’i roi i’r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae’n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny’n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i’r afael â’r anawsterau a’r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae’r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau’r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw’r safonau’n gyson o un Awdurdod i’r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i’r Safonau.

Dylai’r Cod nodi gofynion mewn perthynas â’r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â’r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a’u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu’r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu’r plentyn/person ifanc a’i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai’n well gennych i’ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Sian Evans

Ysgol Brynconin

.

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	X
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	X
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐

	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno	☐

				nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc

a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	X	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	**Anghytuno**	X	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio’n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at ‘*suitable format*’ a ‘*plain language*’, ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o’r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o’r prosesau yn digwydd

drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Steffan Rhys Nutting

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae’r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio’n isel iawn – ond eto ble mae’r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a’r llwyth gwaith i’r Cydlynydd ADY

Mae’r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau’r Cydlynydd yn y Cod drafft i’w groesawu, a chytunwn y dylai’r Cydlynydd fod yn aelod o’r Uwch Dîm Rheoli.

Mae’n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o’r rôl a’r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o’r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny’n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw’n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi’r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu’r ymwybyddiaeth a’r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy’n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu’r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai’r egwyddor honno gael ei nodi’r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i’r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o’r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a’u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny’n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae’r pwyslais ar gydweithio i’w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu’n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu’r math hwn o gydweithio, ac mae angen i’r person â’r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth

israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiw Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Catrin James

e-bost / rhif ffôn: [redacted]

Eich cyfeiriad:
Urdd Gobaith Cymru
Gwersyll yr Urdd Glan-llyn, Llanuwchllyn
Y Bala Gwynedd
LL 23 7ST

[redacted]

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

[redacted]

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐

	Sefydliadau'r trydydd sector	✓ ☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n egwyddor gwbl sylfaenol y dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Ni theimlwn fod sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun (o ran yr egwyddor o weithredu'n gyfartal drwy'r ddwy iaith) nac yn y dogfennau cefnogol (o ran yr anghenion datblygu o fewn y gweithlu).

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Dylai egwyddorion cyfreithiol y Mesur fod yn ystyriaeth drosfwaol i'r ddeddfwriaeth arfaethedig.

Dylai'r broses gynllunio – ynghyd â phob cam arall yn y broses – fod ar gael yn gydradd drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg, yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cofier bod Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, yn ogystal â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) yn cwmpasu gofynion ieithyddol.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

Annealladwy felly yw datganiad yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg;

> *"Bydd y Bil drafft hwn yn sicrhau y cynllunnir yn well ar gyfer anghenion dysgwyr ag ADY, gan gynnwys y rheini sydd mewn addysg cyfrwng Cymraeg, ac y bodlonir eu hanghenion yn well, a hefyd bod darpariaeth i fodloni ystod ehangach o anghenion yn cael ei diogelu'n statudol."*

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r

Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae yna ddiffyg sylfaenol yn y Bil drafft. Mae wedi hepgor yn llwyr unrhyw sylw at natur ddwyieithog Cymru – does dim sôn o gwbl am yr hawl i wneud defnydd cyfartal o'r Gymraeg a'r Saesneg nac i gynnal prosesau'n ddwyieithog.

Byddai deddfu ym maes Anghenion Dysgu Ychwanegol heb gyfeirio at yr angen i gymryd i ystyriaeth anghenion a dewisiadau ieithyddol y plant/pobl ifanc dan sylw yn esgeulus ar y gorau, ac o bosib yn codi cwestiynau cyfreithiol pwysig.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: [redacted]

Sefydliad (os yw'n berthnasol): [redacted]

e-bost / rhif ffôn: [redacted]

Eich cyfeiriad:

[redacted]

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☑
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☑	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☑	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly

yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni

ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☑

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnly Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Cari Barley

Sefydliad (os yw'n berthnasol):

e-bost / rhif ffôn: [redacted]

Eich cyfeiriad: [redacted]

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

[redacted]

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	
	Ysgolion arbennig	
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	
	Y sector addysg bellach	
	Sefydliadau cyn ysgol	
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	
	Undebau athrawon	
	Llywodraeth leol	

Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	
Byrddau Iechyd Lleol	
Gweithwyr iechyd proffesiynol	
Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	
Sefydliadau'r trydydd sector	
Unigolion	x
Arall	

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno		Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/ arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno		**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno		Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno		Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno		Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Dathlu'r Gymraeg
www.dathlu.cymru

[redacted]

Ffôn: [redacted]

[redacted]

[redacted]

Yr Adran Addysg a Sgiliau

Llywodraeth Cymru

Mae Dathlu'r Gymraeg yn grŵp ymbarél a gefnogir gan 23 o fudiadau yng Nghymru sydd am ddathlu llwyddiant y Gymraeg.

Rwyf yn ymateb ar ran y mudiadau i'r Bil Drafft Anghenion Dysgu ac am fyngei ein pryderon nad yw'r Bil yn rhoi ystyrriaeth teg i'r iaith Gymraeg nac yn sicrhau fod cyfle cyfartal i ddefnyddio'r ddwy iaith wrth asesu a darparu'r anghenion dysgu ac wrth weithredu prosesau datrys anghydfod.

Gweler isod ein ymateb yn llawn i gwestiynau'r ymgynghoriad.

Yr eiddooch

[redacted]

Penri Williams

Cadeirydd
Dathlu'r Gymraeg

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Penri WIlliams

Sefydliad (os yw'n berthnasol): Dathlu'r Gymraeg

e-bost / rhif ffôn: [redacted]

Eich cyfeiriad: [redacted]

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

[redacted]

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐
	Unigolion	☐
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n egwyddor gwbl sylfaenol y dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Ni theimlwn fod sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun (o ran yr egwyddor o weithredu'n gyfartal drwy'r ddwy iaith) nac yn y dogfennau cefnogol (o ran yr anghenion datblygu o fewn y gweithlu).

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Dylai egwyddorion cyfreithiol y Mesur fod yn ystyriaeth drosfwaol i'r ddeddfwriaeth arfaethedig.

Dylai'r broses gynllunio – ynghyd â phob cam arall yn y broses – fod ar gael yn gydradd drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg, yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cofier bod Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, yn ogystal â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) yn cwmpasu gofynion ieithyddol.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio
A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol
A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

Annealladwy felly yw datganiad yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg;

> *"Bydd y Bil drafft hwn yn sicrhau y cynllunnir yn well ar gyfer anghenion dysgwyr ag ADY, gan gynnwys y rheini sydd mewn addysg cyfrwng Cymraeg, ac y bodlonir eu hanghenion yn well, a hefyd bod darpariaeth i fodloni ystod ehangach o anghenion yn cael ei diogelu'n statudol."*

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth

- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae yna ddiffyg sylfaenol yn y Bil drafft. Mae wedi hepgor yn llwyr unrhyw sylw at natur ddwyieithog Cymru – does dim sôn o gwbl am yr hawl i wneud defnydd cyfartal o'r Gymraeg a'r Saesneg nac i gynnal prosesau'n ddwyieithog.

Byddai deddfu ym maes Anghenion Dysgu Ychwanegol heb gyfeirio at yr angen i gymryd i ystyriaeth anghenion a dewisiadau ieithyddol y plant/pobl ifanc dan sylw yn esgeulus ar y gorau, ac o bosib yn codi cwestiynau cyfreithiol pwysig.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Richard Alaw Williams

Sefydliad (os yw'n berthnasol):Ysgol Gynradd Llanfachraeth

e-bost / rhif ffôn:[redacted]

Eich cyfeiriad: [redacted]

[redacted]

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

[redacted]

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	#
	Ysgolion arbennig	
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	
	Y sector addysg bellach	
	Sefydliadau cyn ysgol	
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	
	Undebau athrawon	
	Llywodraeth leol	

Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	
Byrddau Iechyd Lleol	
Gweithwyr iechyd proffesiynol	
Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	
Sefydliadau'r trydydd sector	
Unigolion	
Arall	

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno		Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/ arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno		**Anghytuno**	X	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o gamwahaniaethu.

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno		**Anghytuno**	X	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno		**Anghytuno**	X	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno		**Anghytuno**	**X**	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref). [redacted]

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar
- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol
- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y cyfrifoldebau, y dyletswyddau a'r hawliau. Yn dilyn egwyddor sylfaenol Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ni ddylai darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma:

Bil Drafft Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Ffurflen ymateb i 'r ymgynghoriad

Eich enw: NIA MORUS LOVELOCK

Sefydliad (os yw'n berthnasol): [redacted]

e-bost / rhif ffôn: [redacted]

Eich cyfeiriad: [redacted]

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn **18 Rhagfyr 2015** i:

Y Gangen Diwygio Anghenion Dysgu Ychwanegol
Yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr
Yr Adran Addysg a Sgiliau
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

Ymatebwyr	Ysgolion	☐
	Ysgolion arbennig	☐
	Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig	☐
	Y sector addysg bellach	☐
	Sefydliadau cyn ysgol	☐
	Gweithwyr proffesiynol ym maes addysg	☐
	Undebau athrawon	☐
	Llywodraeth leol	☐
	Sefydliadau dysgu seiliedig ar waith	☐
	Byrddau Iechyd Lleol	☐
	Gweithwyr iechyd proffesiynol	☐
	Sefydliadau eraill o'r sector cyhoeddus	☐
	Sefydliadau'r trydydd sector	☐

	Unigolion	☑
	Arall	☐

Cwestiynau ymgynghori

Dylid darllen y cwestiynau hyn ochr yn ochr â'r Bil drafft, y Nodiadau Esboniadol drafft a'r Memorandwm Esboniadol drafft.

Cwestiwn 1 – Cyflwyno'r term ADY ac ystod oedran 0–25

A ydych yn cytuno bod y diffiniadau o Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a nodir yn y Bil drafft yn adlewyrchu'n briodol y ffocws a ddymunwn ar anghenion addysgol ac a ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn delio'n iawn â'r ystod oedran dan sylw?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid gweithredu'r cynigion yn gyfartal trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dymuniad y plentyn, person ifanc a/neu riant.

Mae diffygion sylweddol iawn yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc gydag ADY ar hyn o bryd, a hynny'n aml oherwydd diffyg capasiti/arbenigedd o fewn y gweithluoedd perthnasol. Bydd ymestyn yr ystod oedran yn debygol o waethygu'r sefyllfa, er ei fod i'w groesawu mewn egwyddor.

Rhaid cofio, ymhlith y grŵp oedran cyn-ysgol yn arbennig, bod plant sy'n uniaith Gymraeg. Byddai unrhyw asesiad o blentyn uniaith, neu unrhyw ddarpariaeth ar ei gyfer yn gorfod bod yn y Gymraeg i fod yn ystyrlon.

Nid oes sylw dyledus wedi'i roi i'r mater ganolog hwn yn y Bil ei hun nac yn y dogfennau cefnogol.

Cwestiwn 2 – Proses gynllunio unedig sy'n cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu fframwaith cyfreithiol cadarn ar gyfer paratoi, cynnal a chadw ac adolygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU)?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Lefel y cyfrifoldeb ar ysgolion

Yn sgil dileu Datganiadau, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o gyfrifoldeb yn cael ei

drosglwyddo o Awdurdodau Lleol i ysgolion unigol, o ran gwneud penderfyniadau (*determinations*) ac o ran llunio a chynnal cynlluniau datblygu unigol.

Os yw hynny'n gywir, mae angen cynllunio ar gyfer y sgil-effeithiau yn arbennig felly yn nhermau:

- neilltuo adnoddau cyllidebol digonol
- sicrhau lefelau staffio digonol
- darparu lefel priodol ac amserol o ran hyfforddiant (i gyrff llywodraethu, arweinwyr ysgol, cydlynwyr ADY, athrawon a chynorthwywyr dysgu)
- sicrhau bod cyngor arbenigol amserol ar gael i ysgolion

Mae'r straen ar ysgolion bach, ble mae lefelau staffio'n isel iawn – ond eto ble mae'r ganran o blant ag ADY yn gallu bod yn uchel - yn debygol o fod yn sylweddol iawn.

Lefel y cyfrifoldeb a'r llwyth gwaith i'r Cydlynydd ADY

Mae'r disgrifiad o rôl a chyfrifoldebau'r Cydlynydd yn y Cod drafft i'w groesawu, a chytunwn y dylai'r Cydlynydd fod yn aelod o'r Uwch Dîm Rheoli.

Mae'n edrych yn glir o ddarllen y disgrifiad o'r rôl a'r cyfrifoldebau mai swydd llawn amser yw hon. Anodd iawn yw ceisio dychmygu ymgymryd â dyletswyddau o'r fath ochr yn ochr ag amserlen dysgu a hynny yn sgil:

- y llwyth gwaith sylweddol iawn (gan gynnwys materion rheolaethol)
- y lefel o arbenigedd sydd ei angen
- yr angen am hyblygrwydd o ran amser i allu cwrdd ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod y diwrnod gwaith

Dylid dweud hynny'n glir yn y Cod.

Yn yr achosion hynny ble nad yw'n ymarferol i apwyntio un person llawn amser, er enghraifft, mewn ysgolion bach, dylid nodi'r posibilrwydd o benodi Cydlynydd ADY llawn amser ar gyfer clwstwr o ysgolion.

Anghenion Hyfforddiant a Chymwysterau

Yn ychwanegol at yr angen am hyfforddiant ymhlith staff presennol ysgolion, Colegau Addysg Bellach ac Awdurdodau Lleol, bydd angen cynllunio ar gyfer cynyddu'r ymwybyddiaeth a'r ddealltwriaeth o faterion ADY ymhlith y gweithlu dysgu cyfan.

Y Gymraeg

O ran creu fframwaith cyfreithiol cadarn, nid oes unrhyw gyfeiriad yn y Bil at egwyddorion Mesur y Gymraeg (2011) sy'n datgan na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Dylai'r broses gynllunio, ynghyd â phob cam arall yn y broses, fod ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni. Dylai'r egwyddor honno gael ei nodi'r glir ar wyneb y Mesur fel gofyniad statudol.

statudol.

Os nad oes modd i'r broses gynllunio ddigwydd yn newis iaith y plentyn/person ifanc a/neu rhieni, mae peryg eu dieithrio o'r cychwyn. Gellid dadlau yn ogystal bod peryg o

Cwestiwn 3 – Dyheadau uchel a gwell deilliannau

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'n bosib bod y Bil drafft yn helpu i sicrhau bod buddiannau plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo, ond nid oes unrhyw sicrwydd bod hynny'n wir mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd am gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn wir, mae risg gwirioneddol o wahaniaethu yn eu herbyn.

Cwestiwn 4 – Rhagor o gydweithredu

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn creu sylfaen i wella'r ffordd y mae asiantaethau yn cydweithio i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Mae'r pwyslais ar gydweithio i'w groesawu – rhaid osgoi dyblygu diangen a sicrhau cyd-drafodaeth rhwng yr arbenigwyr yn yr amrywiol meysydd er mwyn cynllunio a darparu'n effeithiol ar gyfer y plant a phobl ifanc dan sylw.

Fodd bynnag, mae rhai ystyriaethau pwysig.

Amser a chapasiti: mae angen amser sylweddol ar gyfer cydlynu'r math hwn o gydweithio, ac mae angen i'r person â'r cyfrifoldeb (fel arfer y Cydlynydd ADY) fod ar gael am gyfnodau drwy gydol y diwrnod gwaith. Nid yw hyn yn cydweddu ag amserlen ddysgu.

Iaith: mae gwaith aml-asiantaeth yn aml iawn yn golygu bod popeth yn digwydd yn Saesneg. Mae'r Byrddau Iechyd yn arbennig yn dueddol o fynnu derbyn pob dogfennaeth yn Saesneg, neu'n bygwth y bydd oedi yn y broses i ganiatáu am gyfieithu.

Mae'r math hon o gyfundrefn yn gorfodi pobl i ddewis rhwng derbyn gwasanaeth prydlon ar y naill law, neu wasanaeth Gymraeg ar y llall. Mae'r holl broses yn creu anghymhelliad cryf iawn rhag defnyddio'r Gymraeg. Dylid cynnwys dyletswydd ar wyneb y Mesur ar yr asiantaethau i gydweithio a rhannu gwybodaeth yn y Gymraeg os mai dyna dymuniad y plentyn/person ifanc/rhieni.

Cwestiwn 5 – Osgoi anghytundebau, datrys anghytundebau'n gynharach a hawliau clir a chyson i apelio

A ydych yn cytuno y byddai'r Bil drafft yn cynnig fframwaith priodol i helpu i osgoi a datrys anghytundeb, a bod sylfaen gadarn i'r darpariaethau'n ymwneud ag apelio?

Cytuno	☐	Anghytuno	X	Ddim yn cytuno nac yn anghytuno	☐

Sylwadau ategol

Dylid cyfeirio'n benodol at yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfeiriadau yn y Cod drafft at '*suitable format*' a '*plain language*', ond dim cyfeiriad at gyfrwng iaith y prosesau.

Cwestiwn 6 – Dogfennau ategol

A fyddech cystal â nodi unrhyw adborth defnyddiol sydd gennych ynghylch y dogfennau ategol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r ymgynghoriad hwn, h.y. y Memorandwm Esboniadol drafft (gan gynnwys yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol), yr holl Asesiadau o Effaith a'r Cod ADY drafft (a gyhoeddir yn yr hydref).

Nid oes unrhyw un o'r dogfennau ategol yn cydnabod bod problemau systemig o ran sicrhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol yn y Gymraeg. Nid ydynt ychwaith yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod cymaint â phosib o'r prosesau yn digwydd drwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â dewis iaith plant, pobl ifanc a/neu rieni. Nid ydynt felly yn cynnig unrhyw ffordd o fynd i'r afael â'r anawsterau a'r gwendidau hyn.

O ran y Cod, mae'r cyfeiriad ym mharagraff 14 at Safonau'r Gymraeg yn annigonol. Er bod Awdurdodau Lleol yn dod dan gwmpas y Safonau, nid yw'r safonau'n gyson o un Awdurdod i'r llall ac felly ni fyddant yn creu darpariaeth gyson ledled Cymru o ran y gyfundrefn ADY. Yn bwysicach byth, nid yw ysgolion yn ddarostyngedig i'r Safonau.

Dylai'r Cod nodi gofynion mewn perthynas â'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- yr hawl i gael darpariaeth Gymraeg ac ymdrin â'r prosesau drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys prosesau aml-asiantaeth
- parchu dewis iaith y plant a'u rhieni, a phobl ifanc wrth annog cyfranogiad yn y broses, a chamau ymarferol y dylid eu cymryd i hwyluso hynny
- darparu'r wybodaeth a chyngor y cyfeirir atynt yn y Gymraeg –ar bapur, yn electronaidd neu ar lafar

electronaidd neu ar lafar

- nodi (a) cyfrwng iaith addysg y plentyn/person ifanc (b) dewis iaith cyfathrebu'r plentyn/person ifanc a'i rieni o ran cynnwys gorfodol y Cynlluniau Datblygu Unigol

- yr hawl i gael ymwneud â phrosesau datrys anghydfodau ac apeliadau at y Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gynnwys eiriolaeth annibynnol

Dylai'r rhain oll fod yn ofyniadau gorfodol yn y Cod Ymarfer fel bod eglurder ynghylch y [illegible] darparu neu weinyddu'r broses yn y Gymraeg olygu oedi, na gwasanaeth israddol mewn unrhyw ffordd i'r defnyddwyr.

Cwestiwn 7

Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych chi faterion perthnasol nad ydym wedi rhoi sylw penodol iddynt, defnyddiwch y blwch isod i roi gwybod i ni amdanynt.

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma: ☐